

به نام حق تعالی

پاییز ۱۴۰۳ دانشگاه علامه طباطبائی

پرسش‌های درس "مسائل جدید کلامی" ارشد فلسفه اسلامی

makhavan77@gmail.com

Website.makhavan.ir

مدرس: **مهدی اخوان**

- منبع پاسخ خود را به طور دقیق ذکر کنید.
- بدون ایجاز مُخل و اطناب مُمل به سبک و سیاقی تحلیلی پاسخ دهید
- در زمان مورد نظر ارسال کنید (نه زودتر و نه دیرتر).
- نام خود و شماره تکلیف را علاوه بر بخش subject ایمیل کنید و روی فایل حتماً بنویسید .
- این سؤالات جزو کار کلاسی بوده و در نمره پایانی لحاظ می‌شود.

جلسه نخست: مقدمه/جایگاه و روش و موضوع کلام و کلام جدید و فلسفه دین و رشته‌های دین‌پژوهی

۱. رشته‌های دین‌پژوهی کدامند؟

۲. مهمترین وجوه تفاوت کلام قدیم و جدید در چیست؟

جلسه دوم: مسئله عقل و ایمان/ صورت‌بندی/ در اسلام و مسیحیت

۱. عقل‌گرایی حداکثری را توضیح دهید و نقد آن را بنویسید؟

۲. بهترین صورت‌بندی از مسئله ایمان و عقلانیت چیست؟ (وحی و عقل، علم و دین، دین و مدرنیته، سنت و مدرنیته، عقل و نقل..)

۳. ایمان‌گرایی را توضیح دهید. ایمان‌گرایان بنا به چه دلایلی مدعی‌اند که اعتقادات دینی را نمی‌توان عقلاً مورد ارزیابی قرار داد؟ (فصل ۳ عقل و اعتقاد دینی)

۴. عقل‌گرایی انتقادی را توضیح دهید، نشان دهید که این دیدگاه چگونه از عقل‌گرایی حداکثری و ایمان‌گرایی متمایز می‌شود. (فصل ۳ عقل و اعتقاد دینی)

جلسه سوم: دیدگاه آکوئیناس و لاک / قرینه‌گرایی و عقل‌گرایی

۱. اهمیت تعیین مرز عقل و ایمان را بنویسید (مقاله "در باب ایمان و عقل و ساحت‌های متمایز آنها" (فقره ۱ و ۱۱))

۲. ایضاح مفاهیم اصلی: مقصود لاک عقل و مقصود او از ایمان وحی اصلی و وحی نقلی چیست؟ (فقره ۲ و ۳)

۳. محدوده عقل و ایمان در حوزه تصورات چرا هیچ تصور بسیط جدیدی مبتنی بر نقل (وحی نقلی و نه وحی اصلی) شکل نمی‌گیرد؟ و تصورات، میدان منحصر به فرد عقل (=قوای طبیعی آدمی یعنی حواس ظاهر و باطن) است؟ (فقره ۳)
۴. نسبت عقل و ایمان در حوزه تصدیقات مشترک: چرا علم فرد به گزاره‌ای از وحی نقلی به همان گزاره قطعی‌تر است؟ (فقره ۴)
۵. چرا وحی نقلی به عقل نیاز دارد؟ و در چه چیز؟ نتیجه این احتیاج داشتن چیست؟ متعلق عقل چیست و متعلق ایمان چیست؟ (فقره ۶ و ۷)
۶. ایمان و وحی در حوزه‌هایی که دستاورد عقل، ظنی است چه شأنی دارد؟ (فقره ۸ و ۹)
۷. اگر امور ناسازگار با عقل و خردستیز متعلق ایمان قرار بگیرد چه می‌شود؟ (فقره ۱۰ و ۱۱)

جلسه چهارم: پاسکال و قمار ایمان

۱. محل نزاع پاسکال و ملحد بر سر کدام دو حالت از چهار حالت شرط‌بندی ایمان است؟ پاسکال کدام را ترجیح می‌دهد و چرا؟ (مقاله "پیشفرضهای فلسفی شرط‌بندی پاسکال" اخوان)
۲. یکی از پیشفرض‌های معرفت‌شناسی و یکی از پیش‌فرض‌های الهیاتی شرط‌بندی پاسکال را توضیح دهید. و نقد کنید. مقاله اخوان)
۳. یک آیه و یک روایت نزدیک به مضمون شرط‌بندی پاسکال بیاورید. (مقاله "برهان شرط‌بندی" حسن یوسفیان)

جلسه پنجم: کلیفورد و "اخلاق باور"

۱. با توجه به مثال کشتی و جزیره در مقاله "اخلاق باور" کلیفورد و برشردن مؤلفه‌های آنها تحلیل کنید (دلایل تعمیر و عدم تعمیرکشتی). مهمترین مؤلفه‌ای که از منظر کلیفورد باید در اخلاق باور آن را رعایت کرد چیست؟
۲. اهمیت باور از جوانب مختلف (در عمل خود فرد/ در سایر باورهای فرد/ در جامعه) توضیح دهید.
۳. چرا به نظر کلیفورد فقط رهبران، سیاستمداران، فیلسوفان و شاعران در قبال بشر وظیفه معرفتی ندارند بلکه حتا عوام الناس باید مراقب باورهای خود باشند؟
۴. کلیفورد در "اخلاق باور" در مجموع وظیفه‌گراست یا نتیجه‌گراست؟

جلسه ششم: جیمز و "خواست باور"

۱. جیمز مؤلفه‌های گزینش حقیقی (genuine decision) را چه می‌داند و چگونه آن را در مورد باور دینی تطبیق می‌دهد و اراده را در آن موثر می‌داند؟ (بند ۱)
۲. جیمز باورها را دو دسته متأثر از اراده و نامتأثر از اراده تقسیم می‌کند و بر همین مبنا وارد انتقاد از پاسکال می‌شود. انتقاد او چیست؟ آیا در علم تجربی و منطق هم باورها متأثر از اراده است؟ (بند ۲ و ۳ و ۸)
۳. حال که در بسیاری عرصه‌ها سرشت اراده‌گر ما بر باورهای ما تأثیر می‌نهد چه وظایف معرفتی داریم؟ (تا بند ۳ جیمز صرفاً به توصیف این وضعیت می‌پردازد و پس از آن می‌خواهد هنجاری که باید در این وضعیت واقع رعایت کنیم بیان کند) (بند ۷)
۴. مبنای جیمز و کلیفرد در باب رد و قبول گزاره‌ها و وظایف معرفتی ما چه تفاوتی دارد؟ توضیح دهید این اختلاف نشان می‌دهد که برای هر متفکر چه چیزی اولویت دارد (پرهیز از خطا و گزاره‌های کاذب یا کشف و احراز حقیقت و گزاره‌های صادق: حقیقت را باور کن / از خطا بپرهیز).
۵. نمونه‌هایی که جیمز برای تأثر اراده در باور می‌آورد و انتخاب نکردن را هم نوعی انتخاب می‌داند، توضیح دهید. (بند ۹)
۶. چگونه جیمز مقدمات بحث خود در مورد رابطه باور و اراده بر باورهای دینی تطبیق می‌دهد؟ (بند ۱۰)
۷. نسب نظر جیمز که به جهش در تاریکی در تصمیم‌های حقیقی زندگی از جمله ایمان دینی معتقد است و نظر پاسکال و کرکگور را بنویسد.

جلسه هفتم: کرکگور و جهش ایمانی و چالش ادله عینی در دین

۱. کی‌یرکگور چگونه با تمایز مساله آفاقی (عینی) و مساله انفسی در باب دین [مسیحیت] ایمان اصیل ایمانی انفسی است (مهمترین ویژگی ایمان را چه می‌داند که مستلزم بی‌یقینی عینی است؟) و سه برهان (برهان تقریب و تخمین، برهان تعویق، برهان شورمندی) او را بر این براهین عینی در دین صورت‌بندی کنید. اشکالات آدامز بر آنها را بنویسید. (فرق دو برهان اول و برهان سوم چیست).
۲. سقراط در اندیشه کی‌یرکگور در دو مقام ظاهر می‌شود: کسی که جهش ایمانی می‌کند و بدون استدلال آفاقی به جاودانگی به جاودانگی مؤمن نشان می‌دهد (ص ۷۹ ترجمه مقاله) و سقراطی که نماد مرحله دوم آگزیستانس (مرحله اخلاقی) است چه ارتباطی میان این دو تصویر از سقراط در اندیشه کی‌یرکگور می‌بینید؛ تحلیل کنید.

۳. آیا موقعیت‌های وجود داشته که شما خود شخصاً چیزی نظیر “جهش ایمانی” را تجربه کنید؟ اگر وجود داشته، یکی از این موقعیت‌ها را بیان کنید.

جلسه هشتم: پلنتینگا، معرفت‌شناسی اصلاح شده و عقاید واقعاً پایه

۱. دو اشکال پلنتینگا در جدال با قرینه‌گرایی را بنویسید. مبنای کلاسیک را چگونه بر اساس بازتعریف باورهای پایه نقد می‌کند و چه باورهایی را واقعاً پایه می‌داند؟ (فصل ۷ عقل و اعتقاد دینی/ مقاله آیا اعتقاد به خدا واقعاً پایه است؟)

۲. اشکال کدو تنبل بزرگ را بر نظر پلنتینگا در باب باور پایه بودن عقیده به خداوند را تقریر و پاسخ او را بنویسید (مقاله “آیا اعتقاد به خدا واقعاً پایه است؟” ص ۶۳ به بعد)

۳. آیا در نهایت در معرفت‌شناسی دینی پلنتینگا ایمان‌گرا/ مبنای‌گراست؟ به چه معنا؟ (فصل ۷ عقل و اعتقاد دینی/ مقاله “آیا اعتقاد به خدا واقعاً پایه است؟”)

۴. تفاوت ظریف معرفت‌شناسی اصلاح شده (با تقریر پلنتینگا) با ایمان‌گرایی ویتگنشتاینی را بنویسید (مقدمه رویکردهای معاصر در معرفت‌شناسی دینی (مجموعه مقالات)/ گاویت و اسویتمن)

جلسه نهم: مسئله معنای زندگی / نیگل و تیلور

۱. معنا در “معنای زندگی” چه معانی دارد؟ (کتاب معنای زندگی/گرت تامسون)

۲. نیگل در مقاله “پوچی” منشأ اصلی احساس بی‌معنایی را با توجه به تفکیک دو نگاه درونی و بیرونی به زندگی چه می‌داند؟ (جدی گرفتن زندگی از منظر بیرونی و بالعکس) آیا این احساس را باید سرکوب کرد؟ چرا؟ (مقاله نیگل بند ۱ و ۶)

۳. نیگل بر هدف‌جویی برای معنا دار کردن زندگی چه اشکالی می‌کند؟ (مقاله نیگل بند ۳)

۴. نیگل چه تناظری بین پوچی زندگی و شکاکیت معرفت‌شناختی برقرار می‌کند؟ (مقاله نیگل بند ۴)

۵. نیگل چه نقدی بر این راههای گریز از بی‌منطقی زندگی دارد: ۱. دست کشیدن از زندگی مادی و زهد/ ۲. سپردن خود به سائق‌های حیوانی/ ۳. خودکشی/ ۴. سرپیچی و تحقیر (کامو). و نظر خودش در مورد مواجهه با پوچی در وضعیت انسانی ما چیست؟

۶. تیلور چگونه داستان سیزیوف را دستکاری می‌کند؟ و چگونه آن را تحلیل می‌کند تا مسأله بی‌معنایی زندگی آفتابی شود؟ چگونه این داستان را بر زندگی مخلوقات و ما انسانها تطبیق می‌دهد و دثر نهایت چه معنایی برای زندگی قایل است؟ (مقاله تیلور)

جلسه دهم: معنای زندگی و طرح و هدف الهی

آیا ما آمده‌ایم تا طرح و هدف الهی را پیاده سازیم؟ چهار تقریر متس بر استدلال مبتنی بر بی‌حرمتی در رابطه با هدف خدا و معنای زندگی را نوشته و نقدهای او را بنویسد. خود متیس در نهایت چه استدلالی را می‌پذیرد؟ (مقاله "آیا هدف خداوند می‌تواند سرچشمه معنای زندگی باشد؟" / تدئوس متس)